

folklor/edebiyat

folklor/edebiyat

halkbilim • etnoloji • antropoloji • müzikoloji • edebiyat

ÜÇ AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

ISSN 1300-7491

CİLT: VI SAYI: XXII 2000/3

Sahibi

Ürün Basın Yayın Turizm Tic. Ltd. Şti.

Genel Yayın Yönetmeni
Metin Turan

Sorumlu Yazışleri Müdürü
Dr. Faruk Güçlü

Akademik Danışma ve Hakem Kurulu

Prof. Dr. İlhan Başgöz, Prof. Dr. Hasan Özdemir, Prof. Dr. Fuat Bozkurt
Prof. Dr. İlhan Tomanbay, Prof. Dr. Metin Karadağ, Doç. Dr. Asker Kartarı
Doç. Dr. Erman Artun, Yrd. Doç. Dr. Muhsine Helimoğlu Yavuz
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yardımcı, Dr. Şükrü Günbulut

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi

Hatay Sokak 9/19, 06410 Kızılay-Ankara
Tel: (312) 425 39 20 Fax: (312) 417 57 23

E-mail: folklorededebiyat@ixir.com

Abone Koşulları

Yurtiçi Yıllık (Postalama ücreti dahil) : 20.000.000.-TL

Avrupa İçin Sayısı: 25 DM

Yıllık Abone Bedeli: 125 DM

Amerika İçin Sayısı: 25\$

Yıllık Abone Bedeli: 100\$

Abone bedelinin Metin Turan adına 104233 numaralı posta çeki hesabına ya da Halk Bankası Meşrutiyet Şubesi'ndeki 15528 numaralı hesaba yatırılarak, dekontun adresimize gönderilmesi gereklidir. (Abonelerimiz yıl içindeki fiyat artışlarından etkilenmezler.)

Folklor/Edebiyat'ta yayımlanan yazılar

Indiana University-MLA Folklore Bibliyography içinde kaydedilmektedir.

Kapak : Van Eyek (Mantolu Kadın)

Dizgi ve Ofset Hazırlık

Ürün Ltd. Şti.

Baskı&Cilt: Şahin Matbaası, Ankara

19. YÜZYIL OSMANLI DÖNEMİ ORTADOĞU'NUN SOSYAL TARİHİNE BİR KAYNAK: AŞIK ESRÂRÎ'NİN VEHHÂBÎ DESTANI

Erman ARTUN*

Giriş

7arih bilimi ve tarihçi belli bir topluma ve zamana bağlı geçmiş konu edindir.¹ Yalnızca belgelere dayalı bilgi, tarih bilgisi değildir. Tarih bilgisi geçmiş hakkında bağlantılı, ahenkli anlaşılır bir bilgi formudur.² Tarihçi inceleme alanı olarak aldığı geçmişin bir kesidini bütün yönleri ve olgularıyla incelemek için yola çıktığında bütün teknikleri kullanır. Bunların yanı sıra sağlıklı bir sentez yapabilmek için her biri ayrı birer araştırma alanı olan beşeri bilimlerin bütün dallarına başvurma gereği duyar. Tarihçi araştırma alanına göre gerektiğinde edebiyat çözümlerinden de yararlanır.³

Günümüz tarihçisi insanlığın dünden bugüne gerçekleştirdiği ve halen yaşamakta olduğu serüveni sorgulayıp anlamaya çalışmaktadır. İnsanlığın sorunlarını evrensel boyutlarıyla kavrama, aydınlatma çabası araştırmacıları disiplinler arası çalışmaya zorluyor. Tarihçi incelediği konuyu temellendirmek için tarihi kaynakların yanı sıra dini inançları, destanları, efsaneleri, evliya menkıbelerini hadisleri vb. kullanmalıdır. Tarihi bir olay kadar, olayın etrafını ören psikolojik unsurlar da önemlidir.

Halk kültürü ürünleri toplumun ihtiyacına bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Toplum bilinciyle bu ürünler arasında bir bağ vardır. Bir tarihi olayın toplum üzerindeki etkisinin bilinmesi onu temellendirmekte önemlidir.⁵ Halk edebiyatı ürünlerinde tarihi olayın geçtiği zamana ait, yaşayış, düşünüş ve inanışların izleri görülür. Tarihçi kayda geçirilmiş olguları, ulaşılabildiği verileri belli bir düzene sokarak anlamaya ve açıklamaya çalışarak tahlil eder, senteze varır⁶

* Çukurova üniversitesi Fen-Ed. Fak. Türk Dili ve Edebiyat Bölümü Öğretim Üyesi

1 Ayhan BIÇAK, Tarih Biliminde Tarih Bilincinin Yeri, *Toplumsal Tarih Dergisi*, Ağustos 1996 sayı. 32 s.54-56

2 Davit THOMSON, *Tarihin Amacı*, Çev. Salih Özbaran, Ege Üniversitesi Yayınları no:10, İzmir, 1983 s.6

3 Eric VIAL, Tarihin Konusu ve Yöntemleri, *Thema Larousse, Tematik Ansiklopedi*, İstanbul, 1994, s.28

4 Osman TURAN, *Türk Cihan Hakimiyeti Mafkûresi Tarihi*, İstanbul 1978 s.37

5 TURAN a.g.e. s.49

6 Mehmet Öz, *Osman Turan'ın Tarih Metodolojisi Tarihi ve Tarih İlişkileri*, Ankara 1998, s. 53-59

VEHHABI DESTANI

1813 yılında meydana gelen ve Mısır valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa tarafından bastırılan Vehhabilerin ayaklanması için 19. yüzyılda aşıklar destanlar söylemişlerdir. Bunların en ünlüsü Aşık Esrârî'nin söylediği Vehhâbi destanıdır. Aşık Esrârî 19. yüzyılda İstanbul'da yaşamıştır. Hayatı hakkında kesin bilgilere sahip değildir.

Vahhabi destanı taşbaskı olarak biri 1293/1878 de diğeri tarihsiz olarak iki kez basılmıştır. Destan 19. yüzyılda yazılmış birçok cönk ve mecmuada yer almıştır.⁷ Vehhâbi Destanı ve yazarı Aşık Esrârî hakkında ilk bilgileri veren Mehmet Halit Bayrı, biri kendisine ait bir cönkteki 15 hanelik, diğeri ayrı bir cönkteki 23 hanelik iki Vehhâbi Destanı'nı yayınlamıştır.⁸ Ayrıca Refik Ahmet Sevengil⁹ Cahit Öztelli¹⁰ Güney Kut¹¹ Hamdi Hasan¹², Doğan Atlay¹³, Aşık Esrârî'nin çeşitli cönklerdeki destanlarını yayınlamışlardır. Pertev Naili Boratav¹⁴ ve Harid Fedai de¹⁵⁻¹⁶ farklı aşıklara ait 3 Vehhâbi Destanı'nı yayınlamışlardır.

Elimizdeki bir cönkte bulunan Vehhâbi Destanı dikkatimizi çekti. Cöngün ketebesinden 1 Ramazan 1243(1827) tarihinde Seyyit Hafız tarafından yazıldığını, Hafız Seyyit Mahmut tarafından ilaveler yapıldığını öğreniyoruz. Cönk Hafız Mahmut tarafından ceylan derisiyle kaplanmış olup, rumilerle süslüdür. Vehhâbi Destanı Cöngün 81-84 sayfaları arasında yer almıştır. Cöngün 1827 tarihini taşıması, bilinen kaynaklardan önce olması ve ulaşabildiğimiz metinlerin en düzgünü olması nedeniyle destanı diğer destanlarla karşılaştırmadan incelememize esas aldık.

Aşık Esrârî'nin bu destanı yaklaşık 170-175 yıllık bir metnin dil ve edebi-estetik değeri kadar, tarihi bir olayın halk edebiyatına yansımaları açısından da önem taşır. Ayrıca bu destan Osmanlı döneminde yaşanan tarihi bir olayla ilgili aşığın ve halkın düşüncelerini âşığın yaşadığı zamanın belirlenmesi açısından da önemlidir.¹⁷

Destana konu olan Vehhâbi, 18. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış Necid'li Abdülvehhab oğlu Mehmet'tir. Şam'da dini eğitim gördü, kendi düşüncelerini taşıyan bir mezhep kurdu. Bu mezhebe bağlı olanlara Vehhabiler adı verildi. Vehhabiler, pek çok Sünnî

7 M. Sabri KOZ, "Aşık Esrârî Maddesi", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergah Yayınları, Cilt 3. İstanbul 1979, s.106-107

8 Mehmet Halit BAYRI, *Halk Şairleri Hakkında Küçük Notlar*, Burhaneddin Basımevi, İstanbul, 1973, s.28-38

9 Refik Ahmet SEVENGİL, *Yüzyıllar Boyunca Halk Şairleri*, Atlası Kitabevi Tan Gazetesi ve Matbaası, İstanbul 1965, s. 262-266

10 Cahit ÖZTELLİ, *Uyan Padişahım*, Milliyet Yayınları, Baha Matbaası, İstanbul 1976, s. 189-193

11 Günay KUT, Bir Cönk Üzerine, *Halk Kültürü* 1984/3, İstanbul 1989, s.80

12 Hamdi HASAN, "Üsküp Üniversitesi ve Halk Kütüphanesindeki Cönklerde Türk Destanları", *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, II. Cilt, Feryal Matbaacılık, Ankara, 1986, s. 151-164

13 Doğan ATLAY, *Destanlarımız*, Yeni Matbaa, Mut, 1992, S.7 (Alındığı Kaynaklar belirsiz).

14 Ahmet Şükrü ESEN, *Anadolu Destanları* (Yayına hazırlayan: Pertev Naili BORATAV), Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1991, s. 113-118

15 Harid FEDAI, Reşidî'nin Destanları, *İznic Sempozyumu, Türk Halk Edebiyatı Semineri*, Tebliğler İznik 16-17 Nisan 1994

16 Harid FEDAI, Vehhâbi İsyanı Üzerine İki Destan, *IV. Uluslararası Türk Halk Edebiyatı Semineri*, Tebliğler, Eskişehir, 11-13 Mayıs 1989 s.141

17 Mehmet Halit BAYRI, *Halk Şairleri...* s.28-38

ve Şii ulemayı, halktan binlerce kişiyi kılıçtan geçirdiler. Kuran ve hadisler dışındaki kaynakları biat kabul ettikleri için dini, tarihi ve edebi eserleri parçaladılar. İslam büyüklerini ve ahabın mezarlarını yıktılar. Vehhabilerden Abdülaziz halifeliğini ilan etti. Kerbela, Taif, Mekke, Medine ve Hicaz'ı alıp yağmaladılar. Ardından Vehhâbi Abdülaziz kendini Necid hükümdarı ilan etti.

II. Mahmut 1810'da Kavalalı Mehmet Ali Paşa'yı isyanı bastırmak üzere Mısır'a vali olarak yolladı. Mehmet Ali Paşa oğulları, Ahmet Tosun paşa, Kâmil İsmail Paşa ve İbrahim Paşalarla 1813'de isyanı bastırdı. Vehhabilerin komutanı Suud Oğlu Abdullah ve etrafındakiler yakalanarak İstanbul'a gönderildi. İsyanlılar İstanbul'da idam edildi. 18-19-20-21

Halk edebiyatında âşıklar destanlarını hece ölçüsüyle, koşma nazım biçimiyle yazarlar. Destanlar koşmalardan bir olayın işlenmesi, dörtlük sayısının çokluğu ve destanlara özgü özel bir ezgiyle söylenmesi yönleriyle ayrılır. Aşıklar destanlarında toplumu derinden etkileyen çeşitli olayları, hayat sahnelerini, yankı uyandıran savaşları, ayaklanmaları, kıtlık, deprem, yangın, salgın vb. konuları işlerler. Anlatım biçimi hikâye etmedir.²²⁻²³

âşık edebiyatında destanlar tarihsel yönleri bulunan ürünlerdir. Âşıklar savaş konulu destanlarında katıldıkları ya da başkalarından dinledikleri savaşları kendi gözlem ve yorumlarıyla ele alırlar. Bu tür destanlar genellikle savaşa katılan veya kahramanlık gösteren kahramanların ağızyla anlatılır. Toplumları derinden etkileyen savaşlar âşıkların şiirlerine de konu olmuştur.²⁴

Savaş destanları ordunun zaferi üzerine söylendiği gibi yenilgilerin acı veren yönleri, halkın üzüntüsü üzerine de söylenir. Bu destanlarda halkın çektiği zulüm ve kötülükler anlatılarak padişahın yardım istenilir. Savaş destanlarında tarih kitaplarında bulamaya çağımız bilgileri buluruz. Destanlar, toplumun değer verdiği kişi ve olayları anlatan halkın umut ve isteklerini yansıtılmaları yönüyle hayata açık bir yapıya sahiptir.²⁵

Destanlarla ilgili birbirini tamamlayan çeşitli bilgiler bulabiliriz.¹²⁶⁻²⁷⁻²⁸⁻²⁹⁻³⁰⁻³¹⁻³²

Aşık Esrârî'nin Vehhâbi Destanı 11'li hece ölçüsüyle koşma nazım biçimiyle yazılmış

18 Neşet CAĞATAY, Vehhâbilik, *İslam Ansiklopedisi* (M.E.B.) Cilt. 13 İstanbul 1986, s. 262-269

19 Refik Ahmet SEVENGİL, *Yüzyıllar Boyunca Halk Şairleri...* s.262-226

20 İskender PALA, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Akçağ Yayınevi, Ankara 1989, s. 509-510

21 Cahit ÖZTELLİ, *Uyan Padişahım...* s. 189-103

22 Kâzım YETİŞ, Destan, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt 9 İstanbul 1994 s. 202-205

23 M. Sabri KOZ, Aşık Edebiyatında Destan ve Destan Konuları, *Türk Halk Edebiyatı ve Folklorunda Yeni Görüşler II*, Konya, 1985, s. 95

24 KOZ, a.g.m. s.96

25 KOZ, a.g.m s. 104

26 Cevdet KUDRET, *Örneklerle Edebiyat Bilgileri*, İnkılap Aka Basımevi, İstanbul, 1980, s. 282

27 M. Sabri KOZ, Aşık Edebiyatında Destan, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cilt 2. Dergah Yay. İstanbul 1970, s. 282

28 Pertev Naili BORATAV, *100 soruda Türk Halk Edebiyatı*, Gerçek Yayınları, İstanbul, 1982, s. 26

29 Fuat ÖZDEMİR, Anadolu Destanlarının Biçimleri ve Çeşitli Temaları, *Anadolu Destanları*, Kültür Bakanlığı Yayınları Ankara, 1991, s. 5

30 Pertev Naili BORATAV, *Folklor ve Edebiyat 2*, Adam Yayınevi, İstanbul 1938, s. 65-71

31 Fuat KÖPRÜLÜ, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Milli Matbaa, İstanbul, 1926, s. 20

32 Hikmet DİZDAROĞLU, *Halk Şiirinde Türler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1969, s.91

olup 21 dörtlükten oluşmaktadır. Destanda hikaye etme anlatım tekniği kullanılmıştır. Destan olayların hareketliliği kahramanların çeşitliliğiyle dinamik bir karakter taşır. Olayların sıralanışı hikâye etme tekniğine uygundur. Destan, Aşık Esrârî'nin giriş dörtlüğüyle başlar, olayların hikâye edilmesi Mehmet Ali Paşa'yla Vehhâbi'nin karşılıklı söyleşmesiyle sağlanmıştır.

Halk edebiyatı destan söyleme geleneğindeki kalıp söyleyişlerden yararlanan âşık, olayı bütün canlılığıyla aktarır, duygu ikinci plandadır.

Vehhâbi destanı, Osmanlı'nın isyancı Vehhâbilerin tarihî olaylarını konu etmeleri, halkın tarihi olayla ne kadar duyarlı olduğunun bir göstergesidir. Destanda adı geçen Mehmet Ali Paşa, Vehhabi, Ahmet Tosun Paşa, Sultan II. Mahmut, Bonapart gibi kişilerin gerçek kişiler olduklarını tarihi kaynaklar doğrulamaktadır. Yalnız destanda adı geçen Şeyh Osman ve Delibaş Mustafa Bey'le ilgili bilgi bulamadık. Hicaz, Mısır, Arabistan, Bağdat, Yemen Cidde, Mekke ve Basra gibi yer adları, isyanın geçtiği yerlerdir.

Vehhâbi destanından, Hicaz'ın Vehhâbilerce alınıp yağmalanmasının halkı derinden etkilediğini, öğreniyoruz. Âşık Esrari Osmanlı askerlerini kurda kaplana benzeterek över. Âşığa göre hükümdar sahib-i devlettir. Destan Vehhâbilerin yenildiğinin anlatılmasıyla son bulur. Âşık son dörtlükte bu destanı yazma amacının bu savaşı övmek olduğunu Mehmet Ali Paşa'nın sözünün eri olduğunu, bu savaşın tarihe yazılmasının gerektiğini, destanın Hicaz'ın fethi üzerine yazıldığını söyleyerek destanı bitirir.

SONUÇ

Âşık Esrârî, Vehhâbi destanını Hicazın Vehhâbilerden alınması üzerine yazmıştır. Âşık olayın ekseninin Vehhâbilerin isyanı olmasına rağmen olayı bir tarihçi gibi anlatmaz. Sık sık olaya ilişkin düşüncelerini sıralar. Bu destan, tarihi bir olayın edebiyata yansımaları açısından önemlidir. Olaylar tarihi gerçeğe bağlı olarak anlatılır. Vehhâbi Destanı, Osmanlı dönemindeki bir ayaklanmanın iç yüzüne ait kesitler verir. Âşık, halkın olaya bakışını yansıtır. Bu yönüyle Vehhabi destanını tarihe yardımcı kaynaklar arasına alabiliriz. Destanlardan çıkarılacak bilgiler tarihi kaynaklarla desteklenmedikçe kesin yargılara gitmek yanlıcıdır.

Vehhâbi Destanı'ndan, Vehhâbilerin binlerce Müslümanı öldürmelerinden ve Sahabe mezarlarını yıkmalarından halkın üzüntü duyduğunu öğreniyoruz. Halk Vehhâbilerin isyanının bastırılması üzerine seviniyor. Bu destandan halkın Osmanlı Devletini nasıl değerlendirdiğine ait ipuçları da buluyoruz. Halk Osmanlı Devleti'ni iradeli, güçlü, adaletli, ordusunu eğitilmiş ve savaş yeteneğine sahip olarak görüyor. Türklerde devlet kutsaldır. Halk, hükümdarları baba olarak kabul eder. Destanda II. Mahmut, adil, sahip-devlet olarak nitelenir.

Devletin görevleri, toplumun dayandığı ilkeler çerçevesinde biçimlenir.³³ Osmanlı isyanı bastırarak güvenlik adalet ve düzeni sağlamıştır.³⁴ Destanda savaşta yararlılık gösterenler sıralanır. Mehmet Ali Paşa Osmanlı'nın simgesi etkin mutlak bir güç olarak

çizilir. Onun kişiliğinde Osmanlı'nın gücü anlatılır. İsyancılar küçük görülür, devlete başkaldıranların mutlaka cezalandırılacağı düşüncesi vurgulanır. Savaşların, isyanların halkın üzerinde derin izler bıraktığını destanda görüyoruz.

Geçmişin doğru bilgisi, bizi geçmişe ait önyargılara tutsaklıktan kurtarır.³⁵ Günümüzde bütün bilgilerden yararlanan, sentezci tarih anlayışı öne çıktı. Tarihçi yazılan bir dönemin sentezini yapabilmek için o dönemin insanının düşüncelerini bilmek zorundadır. Bu destanın Vehhâbiler isyanında halkın duygu, düşünce, umut ve isteklerini yansıtmaya yönüyle sosyal tarihe kaynaklık edebileceği düşüncesini taşıyoruz.

DESTAN-I VEHHÂBİ

1- Vaktine hazırol dayan Vehhabi
Hicaz'ı görmeğe arzumanım var
Ol Hak'ın beytine yüzüm sürmeye
Yaradan'la böyle ahd amanım var	6- Vehhabi der ki çöllerim kim şahı
Peñeme girenler çıkmaz bir dahi
Bir urbanım zabt eylemiş külâhı
Zalü Rüstem gibi Şeyh Osman'ım var
2- Vehhabi de der ki gelüp yorulma
Mısır kapusunda bir seyranım var
Deryadan karadan dah yetiştim
Arabistan üzerine bir tufanım var	7- Mehmet Paşam der ki Hakk ile işim
Dahi yanmamışken benim ateşim
Şeyh Osman'ın bozdur zor Delibaş'ım
Mustafa Bey gibi kahramanım var
3- Mehmed Paşam der ki ya bir Yaradan
Kaplanlarım vardır sak ol deryadan
Sen nasıl gelürsün bunda karadan
Seni yolda yırtar kurt kaplanım var	8- Vehhâbi der ki beni bilmeyen bilemez
Meydana girmeyince yiğit belli olmaz
Harbim bir girdabdır giren kurtulmaz
Amansız zamansız çok çöllerim var
4- Vehhabi de der ki işleri sezdim
Bağdat'tan Yemen'e urbanı yazdım
Senden evvel Bağdat valisini bozdum
Acem sınırında bir nişanım var	9- Mahmut Paşa'm de ki müjdecim geldi
Bonapart (a) yetiştirdi Medine doldı
Cidde'yi Mekke'yi Tosun'um aldı
Ahmet Paşa gibi genç aslanım var
5- Mehmet Paşam der ki uludur Yezdan
Öyle lafınızı dinlemezsem ben
İki kral bozdum üçüncüsü sen
Mısır beylerinden çok kurbanım var	10- Vehhâbi der der ki hasmım arayım
Askerini çöllerde susuz kırarım
Tuttucağım zarrak ile(?) yarayım
Benim bu çöllerde yüz bin kanım var

33 Ayhan BIÇAK, Kültür, Medeniyet ve Devlet İlişkileri, *Türk Yurdu*, Cilt 18 sayı. 127-128 1998 s. 88-92

34 Ayhan BIÇAK, *Tarihçi ve Tarih ilişkileri Çevresinde Osman Turan'ın Tarih Anlayışı*, Ankara, 1998 s.48

35 Davit THOMSON, *Tarihin Amacı*, (Çev. Salih Özbaran) Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları no. 20. İzmir, 1983, s.6

36 Carter V. FİNDLEY, *Tarihçiliğin Diyalektiği*, Toplumsal Tarih, Eylül 1998, sayı:57 s.28-31

- 11- Mehmed paşam der ki bilürem seni
Askerim kasaptır keser insanı
Eğer su bulunmazsa içerlerkanı
Haytaldan bozma çok merdanım var
- 12- Vehhâbi der ki Osmanlı erişti
Bir ateş püskürdü çöller tutuştu
Yazık urbanıma bir kıran düştü
Ben de bil(e)medim böyle zor düşmanım var
- 13- Mehmet Paşa'm der ki açıldı nusret
Vurun gazilerim vermeyin fırsat
Adımızı duysun ol sahip devlet
Sultan Mahmut gibi adil hanım var
- 14- Vehhâbi der ki hele gel hele
Suları zabt itdim kalalar bile
Vehhâbi dimeklik kolaydır dile
Benim yer götürümez çok askerim var
- 15- Mehmet Paşa'm der ki azim cenk kurun
Yöğrük alemdarlar ileri yürün
Diliyle tüfenkçim durmayın vurun
Kelle kesenlere çok ihsanım var
- 16- Vehhâbi (de) der (ki) büyük söyledim
buldum
Urbanlar içinde hem rüsvey oldum
Dört yanım kesildi çaresiz kaldım
Ne takadım kaldı, ne dermanım var
- 17- Mehmet Paşa'm der ki kaddin bükerim
Kazma vurup temelini sökerim
Urbanların dış denize dökerim
Hindistan'a kadar meydanım var
- 18- Vehhâbi de der ki kande kaçayım
Kırıldı kanadım nice uçayım
Bari bir agu ver ben de içeyim
Zulmette kalmışım çok figanım var
- 19- Mehmet Paşa'm der ki nasılsın harici
Basra'dan Yemen'e aldın haracı
Şimdi var mı kurtulmanın ilacı
Cismind kaldırmağa bir fermanım var
- 20- Vehhâbi de der ki çektiğim zahmet
Var imiş Osmanlıda hakk(a) bir heybet
Aman sahip(i) devlet eyle merhamet
Hakıpaye geldim bir amanım var
- 21- Esrâri medh bu cengi bari
Gazi Mehmet Paşa'm sözünün eri
Yazın tevarihe bu çengi bari
Hicaz'ın fethine bir destanım var
(Baki dua)

AŞIK ESRÂRÎ